

ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В БОРОТБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА ФІНАНСОВИМ ШАХРАЙСТВОМ

Розглянуто проблеми здійснення фінансового контролю в Україні та шляхи його удосконалення.

Ключові слова: фінансовий контроль, державний фінансовий контроль, корупція, фінансове шахрайство.

Постановка проблеми. Відповідно до Програми економічних реформ на 2010—2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» однією з проблем стабілізації державного бюджету є непрозорість державних фінансів [1, с.5]. Корупційні прояви і відповідно не достатня прозорість переважно з'являються в таких напрямках: приватизація, ліцензування та квотування експортно-імпортних операцій, кредитування комерційних банків, видача субсидій, проведення державних закупівель. Це вимагає від органів фінансового контролю не тільки проводити перевірку законності та ефективності витрачання державних коштів, а й намагатися попередити ситуації, що сприяють незаконній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти здійснення державного фінансового контролю досліджуються рядом вчених та практичних працівників, серед яких особливої уваги заслуговують роботи таких авторів: Басанцов І. В., Головань М. М., Діденко С. О., Діденко Є. В., Дмитриненко Г. В., Ковалюк О. М., Сивульський М. І., Стефанюк І. Б., Рубан Н. І. та інші.

Проте в науковому плані питання державного фінансового контролю вивчене і розроблене недостатньо, зокрема не достатньо уваги приділено удосконаленню контролю у сфері державних закупівель, попередження шахрайству і корупції.

Постановка завдання. В сучасних умовах в Україні виникає необхідність здійснення ефективної, дієвої системи державного управління. Гальмом у розвитку державного управління та економіки країни є корупція та шахрайство у сфері державних фінансів. Метою статті є вивчення можливостей нейтралізації корупції та шахрайства за допомогою державного фінансового контролю.

Реалізація визначеної мети передбачає вирішення таких завдань:

- з'ясувати роль державного фінансового контролю у боротьбі з фінансовим шахрайством;
- виявити основні проблеми та напрямки їх подолання щодо підвищення прозорості бюджету та контролю його виконання.

Виклад основного матеріалу. Фінансове шахрайство і корупція у сфері державних фінансів - це феномени, що породжують маніпуляції, фальсифікації, підробку документів бухгалтерської звітності або супроводжуючих документів, на основі яких складаються ті чи інші звіти, незаконне витрачання або присвоєння фондів фінансових ресурсів, приховування подій чи іншої важливої інформації, здійснення непотрібних операцій тощо.

В сучасних умовах, коли рівень перерозподілу ВВП через бюджет і позабюджетні фонди становить 42,4%, [2] роль контролю за законністю та ефективністю використання фінансових ресурсів держави значно зростає. Через це важливою умовою функціонування держави є державний фінансовий контроль, адже його основною метою є забезпечення законності і ефективності використання державних бюджетних і позабюджетних фінансових ресурсів та державної власності [3, с.13]. ,

З метою боротьби з фінансовим шахрайством та корупцією варто домогтися тотальної гласності і прозорості на всіх етапах не тільки бюджетного процесу, а й контрольних заходів. Це допоможе створити в громадській свідомості атмосферу неприйнятності з такими негативними явищами.

Крім того, важливо забезпечити рівність всіх перед законом і відповідальність за здійснення порушень, тобто дотримання принципу верховенства закону.

Підвищення фінансової дисципліни та прозорості можна домогтися за допомогою подальшого розвитку і удосконалення аудиту ефективності. Його суть полягає в незалежному і об'єктивному аналізі і оцінці доцільності державних програм за критеріями економності, продуктивності та результативності. Аудит ефективності виступає незалежним джерелом інформації, оскільки не представляє інтересів жодних політичних сил чи інституцій [4, с.44]. Він успішно розвивається в Україні, проте взявши курс на інтеграцію у європейську спільноту, ми зобов'язані адаптувати методику його проведення з кращим зарубіжним досвідом.

Досвід країн з ринковою економікою свідчить, що зловживання у сфері державних закупівель залишається актуальною проблемою. На сьогодні в Україні функціонують розрізнені органи, які здійснюють контроль у сфері державних закупівель. До них входять Рахункова палата, органи казначейства та контрольно-ревізійної служби, Антимо-

нопольний комітет, Тендерна палата України, контрольні органи головних розпорядників бюджетних коштів. Необхідною умовою забезпечення дієвого контролю у цій сфері є налагодження координації спільної роботи цих органів [5, с.64]. Особливу увагу слід звернути на взаємодію між Державною фінансовою інспекцією та Рахунковою палатою України у напрямках: координації дій при плануванні, організації і проведення перевірок, проведенні засідань нарад, семінарів, круглих столів тощо.

Необхідно також забезпечити тісну співпрацю органів державного фінансового контролю з правоохоронними органами.

Важливою проблемою в Україні є використання державного майна як спосіб накопичення початкового капіталу державним апаратом та приближеними до нього комерційними структурами. Для вирішення цієї проблеми варто: підвищити професійні якості державних службовців, уточнення сфер їх компетенції та зменшення дії особистого суб'єктивного фактора, підвищення внутрішнього та громадського фінансового контролю.

У новому бюджетному кодексі офіційно запроваджено внутрішній контроль та аудит, що вносить суттєві зміни в механізм здійснення державного фінансового контролю. Розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах [6].

Оскільки часто причиною корупції і шахрайства є не достатній контроль, варто поряд із внутрішнім здійснювати також і зовнішній контроль, який проводять в основному Рахункова палата та органи контрольно-ревізійної служби. Після проведення фінансового контролю і аудиту, зовнішні органи надають коментарі відносно ефективності внутрішнього контролю та готують рекомендації щодо його удосконалення. Ці органи слідкують також за виконанням наданих рекомендацій.

Виявлення корупції і фінансового шахрайства здійснюється через оцінку програм для виявлення слабких місць в системі внутрішнього контролю та визначення індикаторів шахрайства шляхом перевірки показників внутрішнього контролю.

Найважливіше у боротьбі з корупцією та шахрайством - це особисті цінності службовців органів державного фінансового контролю. Вони повинні бути взірцем для всіх інших державних службовців.

Висновок. Таким чином з метою зменшення корупційних проявів та фінансового шахрайства у сфері державних фінансів, варто підвищити прозорість контрольних заходів, спрямувати зусилля на координацію дій контрольних органів, а також під-

вищення рівня їх власних моральних цінностей. Крім того, організація і належне функціонування внутрішнього контролю і підрозділів внутрішнього аудиту дає можливість знизити ризики, пов'язані з розвитком фінансового шахрайства та корупції, а також допоможе використовувати державні ресурси більш ефективно.

Список використаних джерел

1. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс] / Комітет з економічних реформ при Президентові України// Режим доступу: [http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1 .pdf](http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf)
2. Савченко О. Макроекономічна політика - слабка ланка реформ / О. Савченко // Дзеркало тижня / Гроші. - № 24 (804) 26 червня - 2 липня 2010//<http://www.dt.ua/2000/2020/69871>
3. Стефанюк І. Б. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації і визначення системи /І. Б. Стефашок// Фінанси України. - 2009. - №11. - С. 12-19.
4. Богданів І. Бліц-аналіз концепцій аудиту ефективності державних фінансів / І. Богданів // Фінансовий контроль. - 2011. - №1. - С.44-47.
5. Пінькас Г.І. Система ефективного державного фінансового контролю і координації у сфері державних закупівель / Г.І. Пінькас // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - №2. - С.57-69.
6. Бюджетний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України від 08.07.2010 № 2456-VI

***Annotation.** In the article the problems of financial control in Ukraine and also ways of its perfection are considered*

***Key words:** financial control, public financial control, corruption, financial fraud*